



זה הרגע, חשב דואק. הוא ניסה להניע את ידיו, אולם היא לא זזה. "אם רק אכניס את היד לתוך הכיס, לא אשלוט ברוח, חשב. יש עוד זמן, שום דבר לא בוער. חוץ מזה הסדרן עומד בדלת היציאה. כשיתחלפו הסדרנים אשליך את הרימוני."

ברנשטיין סיים את דבריו. על הדוכן עלה מאיר ארנוב. הוא דיבר על מאבק הגושים על הדוקטרינות, על מעמדה של ישראל בים השנאה הגואה. הוא דיבר בהתלהבות על קלטת המיליון השלישי.

על חשבונות, חשב דואק, על חשבון הפירצות. שלי הם רוצים להביא עוד מיליון עולים. הוא שלח את ידו לכיסו. באותו רגע נכנסו ליציע כמה אנשים. הוא החליט לחכות.

18.00 — רפאל עלה לנאום

היה ישיב לי? הירח שמשון יוניצ'מן. הוא הרגיש ברע. יום לפניכן שותח ארוכות עם פקיד ממשלתי גבוה, שהיה חולה שפעת. אולי נדבקתי? תמה עתה. הוא היה מרוצה. אם לקבל את זה, חשב, מוטב לקבל את זה עכשיו ולגמור עם זה. בפעם הראשונה בחייו הרגיש יוניצ'מן כי צורך לעשן סיגריה.

יוניצ'מן ישב במקומו של מנחם בגין, בשדה הראשונה, מול המעבר הצר בין שולחן הממשלה ושולחן היועצים. מימנו ישב יוחנן באר, משמאלו אסתר רזיאל נאור.

ליד דוכן הנואמים עמד מאיר ארנוב, הח"כ המפא"י הנמוך והמושקף. שאינו מצטיין בבהירות הרצאתו. כמה דקות לפני כן קמה גולדה. עתה קם יוניצ'מן והלך באותו כיור גם הוא, לעבר ספסל המעשנים. מאחורי ספסל היועצים, עליו ישב אליהו אילת וברכו שלום, מחוז לחצייהגורן.

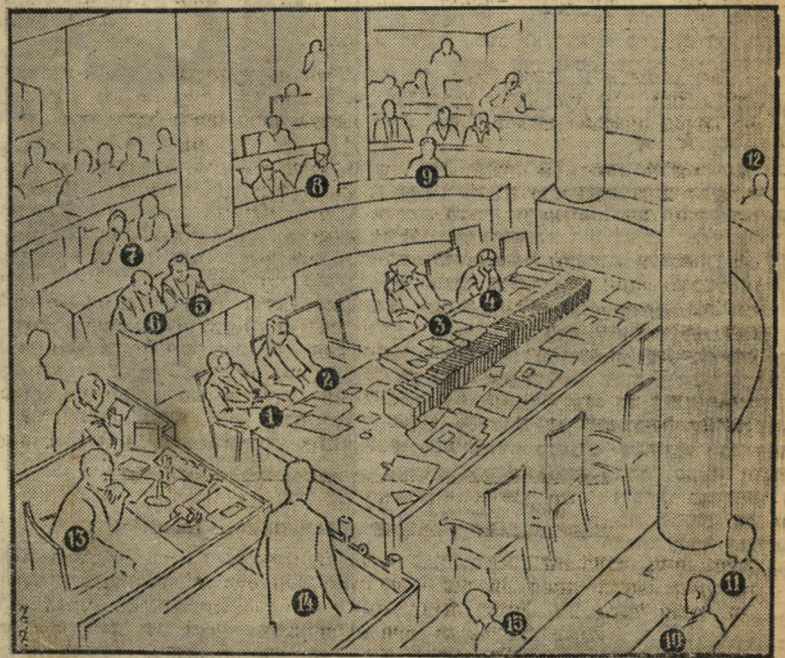
העגולה של ספסלי הח"כים, ישנו ספסל שני, המיועד ליועצים פחות מיוחסים. מאחוריו ישנו עוד ספסל, הנחשב מחוץ לאולם. אף שהוא נמצא בתחום הראיה והשמיעה של הנואם. שם רגילים הח"כים לעשן סיגריות, כשאין להם חשק לצאת למלתחה או למזנון. עתה ישבו על ספסל זה גולדה מאיר ואריה אלטמן, בן סיעתו של יוניצ'מן, ועישנו. יוניצ'מן לקח סיגריה מאלטמן. השלושה נכנסו לשיחה, הקשיבו בחצי אוזן לדברי ארנוב. גולדה עישנה בעצבנות, הוליקה סיגריה בסיגריה. "את מעשנת יותר מדי", העיר יוניצ'מן. אולי התחשבה גולדה בהערה זו מפי דוקטור לרפואה. היא קמה מן הספסל, חזרה לכורסתה הירוקה ליד שולחן הממשלה. כמעט באותו רגע קם אליהו אילת ויצא מן האולם. יוניצ'מן חיכה כמה דקות לסוף נאומו של ארנוב. הנואם הבא היה יצחק רפאל. כמה עשרות ח"כים הרגישו לפתע שיש להם תיאבון, עזבו את האולם. יוניצ'מן נגרף בזרם, יצא למזנון. בדרך נתקל בנצי'ן הראל, שיצא גם הוא.

★ ★ ★

כמה דקות לפני שסיים ארנוב את דבריו, הביא הסדרן פתק לאלהו אילת. יצחק אריאל, ציר ישראל בבלגיה לשעבר, חיכה לו במזנון.

בלבו של אילת נערך מאבק קצר וחריף. בשנת 1922 ישב אליהו אפשטיין בבית הסוהר בקיבוץ, עם שאר הצירים של ועידת צעירי ציון, שכבר היו אז בלתי-חוקיים בבריטניה-המועצת. יחד עמו בתא ישבו מאיר גרובובסקי ויצחק פישר. עתה הפך גרובובסקי לארנוב, פישר הפך לאריאל. האחד נאם, השני חיכה לו במזנון. האם לקום ולצאת למען אריאל ואולי לפגוע תוך כדי כך בארנוב, או לפגוע באריאל המחכה למען ארנוב?

המאבק הסתיים בפשרה. אילת המתין עוד כמה דקות, יצא החוצה, למרות שארנוב סרם סיים. יחד עמו יצא מרכזי גויה, שישב על-ידיו. גויה רצה לחדא אם אמנם מוכן אילת להרצות מחר בועדת החוץ והבטחון. אילת ביקש לדחות את הדבר למחרתיים.



באותו רגע

בו התפוצץ הרימון, ישבו גיבורי העליזה במקומות המסומנים על-ידי דמויות סמליות בשרטוט זה. המספרים מסמנים את מקום חמצאם של (1) משה שפירא, (2) משה כרמל, (3) דוד בן-גוריון, (4) גולדה מאיר, (5) אליהו אילת, (6) מרדכי גויה, (7) בבה אילטון, (8) יוחנן באר, (9) אסתר רזיאל נאור, (10) שמשון יוניצ'מן, שישב חצי שעה קודם לכן בין באר ורזיאל-נאור, (11) שמואל מיקוניס, (12) נצי'ן הראל, (13) הויטבראש ששיעו שרעבי, (14) הנאם יצחק רפאל, (15) חקצניית רחל מלחי. לצורך הבהירות השרטוט, השמיט הצייר כמה דמויות שלא הוזכרו בכתבה! ביניהן כל השרים שישבו בצד הקרוב של השולחן. הרימון התפוצץ בין (1) ו(5),

שנעדרו בשעת האסון. פינה אחת של דוכן הנואמים נראית באמצע התמונה, באותם המקומות בהם ישבו, בסדר אחר, למחרת היום. למטה חיים כהן יושב על ספסל היועצים. אסתר רזיאל-נאור, יוחנן באר ושמשון יוניצ'מן יושבים בשורה הראשונה, באמצע התמונה.

בתוך נוכח אילת לפתע שאריאל מחכה לו. הוא התנצל, מיהר חזרה למזנון. אריאל קידם את פניו בחיור, הציע לצאת החוצה. "אם נשב כאן, יגשו אליך בכל רגע וישאלו אותך מה מצב היחסים עם בריטניה!"

שני הדיפלומטים יצאו לרחוב המלך גיורג, לכיוון רחביה. בדרך עצרו ליד הגן העירוני הגדול, נכנסו פנימה. הם רצו לשבת, אבל כל הספסלים היו תפוסים.

★ ★ ★

שר החינוך זלמן ארן ישב ליד שולחן הממשלה והתבונן ביצחק רפאל, שנאם מעל הדוכן. אולם מחשבותיו של השר עסקו איתו שעה בנושא אחר לגמרי, הקשור בחבר מפלגתו של יצחק רפאל — משה אונא. שאיים להתפטר מתפקידו כחבר השר החינוך. האם יביא הדבר למשבר ממשלתי? חשב ארן. דחקא בשעת המשבר המדיני, יש צורך במשבר על רקע בעיות חינוך? הוא החליט לנסות לשכנע את אונא לחזור בו מהתפטרותו, אולי לחתור לו בכמה נקודות.

ארן עזב את האולם, עלה לקומה השניה כדי לשוחח ביחידות עם אונא. כסאו, ליד שולחן הממשלה, נשאר ריק.

18.12 — דואק החליט: עכשיו!

חבר הכנסת דוד הכהן נכנס למזנון הכנסת. אחרי הצהר את המזנון מבול שלם. עשרות חברי-כנסת עזבו את אולם המליאה עם פתיחת נאומו של חבר-הכנסת יצחק רפאל. הם יכלו להודות לאלוהים כי הגיע תורו של רפאל, כי אחרת היו נשארים באולם. הכהן החל, כדרכו, לעבור משולחן לשולחן, כשיריו תקועות עמוק בכיסו מכנסיו, ומעיר הערות ליושבים. כשהגיע לשולחנו של שפירא, שעוד היה שקוע בשיחה עם חרהפטיג ושיפילג, נעצר. "אם גם אתם לא תקשיבו לרפאל, מי יקשיב לז?" שאל בליגול חייכני. "אני רגיל להקשיב לחברי הסיעה שלי!"

שפירא קם, החל ללכת לאולם. חרהפטיג ביקש לעצרו. "עוד רגע, נגמור את העניין!" הפציר בו. אולם שפירא לא הסכים. אמש הבטיח לרפאל כי הפעם יהיה נוכח בנאומו, אחרי שרפאל הבטיח כי "מחר אעשה מישברך לגולדה". כששפירא הפליט: "לא תעזו!" אמר רפאל: "בוא ותיווכח!"

שפירא נכנס לאולם. הוא תפס את מקומו, הראשון בצלע השולחן, ליד משה כרמל. הוא חיכה להתקפת רפאל על גולדה, הירח אם יעזי רפאל להגשים את אימו.

★ ★ ★

ריד דלפק המזנון ראה יוניצ'מן את שפירא חוזר לאולם. לפתע התחרט גם הוא. פעם אמר שמליאת הכנסת כלל אינה מליאה, אלא ריקניה. האם נאה לו עתה לשותת קפה, כשבפנים נמשכת הישיבה?

הוא הניח את כוס הקפה המלאה-למחצה על הדלפק, חזר לאולם. אולם תחת לחזור למקומו הקודם, התישב בשורה הראשונה במקום הראשון, הסמוך לדלת. לא היה זה רק בחירה של נוחיות. המקום הוא אידיאלי לקריאות-ביניים. "זה לא עסקך, שב ואל תתערב". בטח-מגע, ויכולה לשמוע היטב את הקריאה, בעוד שקריאה המושמעת בצד השני של האולם נבלעת ברעש ואובדת להיסטוריה ולדבריה-הכנסת.

יוניצ'מן התישב בנחת. בדיוק מולו, ליד שולחן הממשלה, ישבו רוב השרים. קרוב ביותר לבמה ישב שפירא. לידו כרמל. שתי הכורסות הבאות, של ישראל בריהודה וזיאמה ארן, היו ריקות. לידן ישב ביגיי, לידו גולדה. כסאו של קושי לוו היה ריק אף הוא. כעבור דקה נכנס לאולם נצי'ן הראל. מישאו אמר לו במזנון כי אחרי רפאל ידבר יצחק טכניק, המנהיג הקשיש של אחדות העבודה. טכניק לא דיבר עודין מעולם, בכנסת, והראל היה סקרן לשמוע פעם את דבריו. הוא חזר, עבר על פני שולחן הממשלה, תפס את מקומו בשורה השלישית, באמצע, בין שאר הציונים-הכלליים. רפאל עדיין דיבר.

★ ★ ★

היציע חק והתמדה. אם יהיו יותר מדי אנשים, הירח דואק, יהיה קשה לברוח. עכשיו, כשמתוך האולם יצאו כמעט כל האנשים, זה הזמן. הסדרן בדלת היציאה ישב ופיהק. דואק התפתל על כסאו. הוא התרומם להסתכל מעל ראשי האנשים, מי נמצא באולם. העמודים הסתירו לו. הוא נע מצד לצד, כדי לתפוס יותר שטח.

במרחק כמה ספסלים ממנו הבחין הדיר שמואל שבת, עולה חדש מרוסיה, בתנועותיו החשודות של דואק. הוא קרא לסדרן, שעמד בקרבת מקום, ואמר: "תראה, יש שם בחור מוזר, אולי יש לו אקדה". הסדרן הסתכל עליו והשיב: "זה לא עסקך, שב ואל תתערב". משה דואק ניסה להבין מה שאומר רפאל. המשפטים היו מופשטים וגדושים מדי במליצות, כדי שיוכל להבין. ואז החליט: עכשיו! הוא הוציא את הרימוץ מכיסו, הסתירו בין הרכיו, הוא הסתכל שוב סביבו לראות אם אין מבטים בו, שלף בידו השמאלית את נצרת הרימון, התרומם מכסאו, ובקשת ארוכה הטיל את הרימון הירוק אל תוך האולם.